

CONSELL GENERAL

Tradicional Discurs del Síndic General amb motiu del Dia de Meritxell 8 de setembre de 2023

Molt Il·lustres, Honorables i Distingides autoritats;
sigueu benvingudes i benvinguts.

Enguany hem volgut celebrar el Dia de Meritxell en aquesta sala del Consell General situada al recinte de la Basílica. Traslladem així la ubicació d'aquest acte des de la Casa de la Vall -el lloc on s'ha celebrat al llarg dels darrers anys- a aquesta sala del Consell a Meritxell.

I ho fem per dos motius: En primer lloc, per commemorar l'efemèride dels 150 anys de la proclamació de la Mare de Déu de Meritxell com a patrona de les Valls d'Andorra. I, en segon lloc -però no per això menys important- per recuperar l'ús institucional d'aquesta sala del Consell General al santuari de Meritxell.

Durant segles, va ser costum dels consellers celebrar una sessió al Santuari coincidint amb la festivitat de la Patrona; primer, dins de l'església primitiva i després, amb la construcció del recinte actual, en aquesta sala on ens trobem avui. Eren sessions en les quals es tractaven afers eminentment interns, sobre el govern del Consell General: com la publicació dels pergamins de l'armari de les set claus o l'encàrrec al pintor Joan Miró del cartell del IV Centenari de la Casa de la Vall. Però també sovint entre aquestes parets es van acordar qüestions de més transcendència política, com la convocatòria d'eleccions generals o comunals.

Avui tornem a Meritxell, no per celebrar una sessió de Consell, sinó per iniciar l'agenda d'actes del Dia de la nostra Patrona, del Dia Nacional del Principat d'Andorra. I ho fem recordant que en poques setmanes es compliran 150 anys del 24 d'octubre de 1873, quan el Consell General va decidir proclamar Nostra Senyora de Meritxell com a patrona d'aquestes Valls. Va ser una proclamació peculiar i, a la vegada, molt genuïna. Perquè normalment és el Vaticà qui proclama els patronatges dels països i territoris, però en el nostre cas no fou així: el Consell va fer la proclamació i dues dècades més tard va demanar al Vaticà que ho acceptés.

És una manera de fer que s'adequa perfectament al que ha estat la tradició institucional andorrana. Recordem, sense anar més lluny, que la mateixa institució que tinc l'honor de representar, el Consell General, va néixer per decisió espontània dels andorrans i no pas

CONSELL GENERAL

com una concessió dels seus prínceps. El 1419 el Príncep-Bisbe Francesc de Tovia va formalitzar -va ratificar, si es vol- l'existència del Consell de la Terra, que de manera més o menys formal ja feia anys que es reunia i prenia decisions en aquells assumptes d'índole supraparroquial.

De fet, els Comuns i els Quarts van néixer de la mateixa manera, com una decisió consensuada entre els habitants d'època molt remota per gestionar els seus afers compartits. Les institucions andorranes -en la seva gènesi- s'escapen de la lògica del contracte social: aquí no hi ha un grup d'individus que decideixen cedir part del seu poder i donar el monopoli de la força a un tercer que governi per ells, sinó que el que tenim a Andorra -amb l'aparició dels Comuns, primer; i del Consell General, després- és un grup d'individus que decideixen autogovernar-se.

També el naixement del Govern, l'any 1982, neix de la genuïna voluntat dels andorrans i andorranes, i no com una concessió. La genuïna voluntat d'autogovernar-se i de dotar-se de les millors eines possibles per gestionar el reptes que com a societat i com a país vam tenir, tenim i tindrem en un futur.

Aquestes reflexions i aquests matisos poden semblar capciosos o ser fruit d'una mena de *divertimento* intel·lectual. Però no ho són: Perquè Andorra està feta d'equilibris fràgils i, per tant, els matisos, els detalls i les precisions són molt importants. Entendre aquests matisos és una de les maneres -no necessàriament l'única- de comprendre les singularitats institucionals i identitàries que ens defineixen com a poble, doncs sense valors; sense passat; sense memòria de la història, no podrem predir el futur i, per tant, no podrem dirigir els passos del nostre present.

En efecte, passat i present no són antagònics en el cas d'Andorra, com tampoc no és una contradicció el fet que la Festa de Meritxell -d'arrels i significat clarament religiós- sigui el Dia Nacional d'un país aconfessional com Andorra. Per a moltes persones al nostre país, la Festa de Meritxell té un significat sacre, és a dir, religiós. Però, més enllà d'això, allò que ens uneix a tots -per damunt de qualsevol creença- és el caràcter sagrat de la festa. El sacre i el sagrat -a Andorra com a la immensa majoria de països- van anar agafats de la mà durant segles, durant mil·lennis. Avui dia, un cop convenientment delimitades ambdues esferes gràcies a l'ordenament constitucional nascut el 1993, el valor sagrat de les institucions i la tradició sacra es donen la mà en el Dia de Meritxell.

CONSELL GENERAL

Senyores i senyors,

En la proclamació de la Mare de Déu de Meritxell com a patrona del país, el 1873, el Consell General afirmava: “És públic i notori, en totes les parròquies de les Valls, que es considera des de temps immemorial a Nostra Senyora de Meritxell com a patrona de tot el territori andorrà”. És a dir, el Consell tampoc no va inventar-se un patronatge, sinó que va elevar a la categoria de dret el que era des de feia segles una situació de fet. Per això el mateix Consell diu que actua “fent-se eco dels sentiments i intèrpret dels desigs universals de les Valls” d’Andorra i constata que les autoritats tenien per costum invocar la protecció de Nostra Senyora de Meritxell “en situacions greus i difícils”.

Aquí és, al meu entendre, on hi ha la clau de volta de tot plegat, l’autèntica raó de ser: El patronatge de Meritxell sobre Andorra és proclamat pel Consell i posteriorment acceptat pel Vaticà. Però neix de la voluntat popular, del costum, de la pràctica. I perquè és útil, especialment en situacions greus i difícils. Durant segles, generacions d’andorranes i andorrans han dipositat en Meritxell els seus problemes, les seves preocupacions, les seves expectatives i els seus anhels. I, d’una manera o altra, n’han obtingut resposta. Si no, no ho haguessin continuat fent.

I si parlo de “clau de volta” és perquè aquesta reflexió, que val per al patronatge de Meritxell i la seva dimensió sacra, també és vàlid –o hauria de ser-ho- per al conjunt de les institucions andorranes. Les institucions també han de ser útils i han de donar resposta a allò que les ciutadanes i els ciutadans esperen d’elles, i de les persones que en tenim encomanada temporalment la representació. El caràcter sagrat de les institucions és precisament aquest: Les institucions són sagrades perquè són útils, perquè estan en contacte amb la realitat i al servei del poble, i perquè ens emparen i protegeixen, especialment en situacions greus i difícils.

El simbolisme de recuperar per al seu ús aquesta sala del Consell General a Meritxell tindrà sentit si som capaços –entre totes i tots- d’omplir-lo de contingut. Hem de vetllar perquè aquesta sala –i amb ella el Consell General en el seu conjunt i la resta d’institucions del país- continuï sent una caixa de ressonància de les preocupacions, les expectatives i els anhels de les dones i dels homes del nostre temps.

CONSELL GENERAL

El Consell té un paper central en qüestions que definiran el nostre present i futur i també la vida de les generacions més joves. N'hi ha prou de pensar en alguns assumptes d'actualitat: La sostenibilitat del sistema de pensions de la CASS, les diverses accions per fer front a la manca d'habitatge a preu assequible, la millora del poder adquisitiu de la majoria dels ciutadans, el reequilibri del creixement per fer-lo compatible amb la preservació del medi natural i de la nostra identitat, la transició energètica i la lluita contra el canvi climàtic, la construcció d'un consens entre els actors econòmics, socials i polítics que ens permeti un millor encaix amb el nostre entorn geopolític, la Unió Europea, o entre d'altres, la consecució dels drets individuals i col·lectius que com a andorrans i andorranes volem aconseguir.

En totes aquestes qüestions, estretament relacionades amb el dia a dia, la qualitat de vida i les perspectives de futur de la ciutadania, les conselleres i consellers generals hi tenim molt a dir. Sovint hem parlat de donar al Consell General la centralitat política que la Constitució -i la tradició- li reserven. Però és que aquesta centralitat política, des del punt de vista del dret, ja la té: i és que hi ha poques democràcies en el nostre entorn on el parlament tingui una funció tan rellevant com a casa nostra.

Aquelles persones preocupades per la centralitat política del Consell hem d'esmerçar els nostres esforços en aconseguir que allò que tractem i debatem, i allò que acordem i aprovem, tingui un impacte directe i positiu en la vida de les persones. Debatre a fons però evitar els debats estèrils o excessivament formalistes i centrar-nos en la matèria i en l'essència de les coses. Ser capaços de bastir consensos al tomb de qüestions tan rellevants com les que he esmentat abans: els drets dels ciutadans, la protecció del nostre entorn, les pensions, l'habitatge, la transició energètica o les relacions amb la Unió Europea.

Així, el repte de l'Andorra d'avui no és tant la seva supervivència com a realitat econòmica i política -com sí que havia estat durant segles-, sinó en saber reinventar-se en un entorn canviant tot preservant les nostres especificitats i singularitats. És a dir; preservar el que tenim sense hipotecar el futur.

En la mesura que siguem capaços de fer això, el Consell General refermarà la seva centralitat política; i no només el Consell, sinó totes les institucions -Govern, Comuns, Justícia-, guanyaran prestigi, confiança i solidesa.

CONSELL GENERAL

Durant segles, les andorranes i els andorrans que ens han precedit s'han adreçat a la Mare de Déu de Meritxell i li han confiat preocupacions, expectatives i anhels. I ho han fet sense que ningú els hagi manat de fer-ho, sense que ningú hagués proclamat formalment cap patronatge... Ho feien com una manifestació de la seva voluntat i del seu esperit comunitari.

De la mateixa manera que a cada parròquia s'havien començat a reunir -de forma espontània- aixoplugats sota el porxo de l'església per tractar els afers comuns, en una reunió que -per economia del llenguatge- acabarien anomenant Comú o Consell de Comú. I igualment, amb el pas del temps, van començar a reunir-se en un Consell o Consell General.

Ho feien perquè hi creien, ho feien perquè era necessari, i ho feien perquè aquestes Institucions donaven resposta als seus problemes, les seves preocupacions, les seves expectatives i el seus anhels. Si no, no ho haguessin continuat fent.

Perquè vam ser, som; i perquè som, serem. I no en tinc cap dubte que ho farem. Amb pas ferm no exempt de diàlegs, discussions i consensos... però deixant en cada petjada la marca, no de la nostra petitesa geogràfica, sinó del pes de la nostra gran història.

Que tots els responsables públics siguem mereixedors de la confiança que la ciutadania ha dipositat en nosaltres i en unes institucions que al llarg dels segles han estat útils i necessàries. I que així sigui per molts anys.

En nom de la subsíndica general i en el meu propi, us desitjo un molt Bon Dia de Meritxell.

Visca Andorra!

Carles Ensenyat Reig
Síndic General